

บทที่ 3

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.1 ประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งตลาดหลักทรัพย์

ธุรกิจหลักทรัพย์ของประเทศไทยได้เปิดดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2496¹ โดยเริ่มต้นจากกิจการค่านายหน้า และค้ำหุ้นก่อน คือเมื่อบริษัทเบิร์ต จำกัด ได้เปิดกิจการครั้งแรกขึ้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2496 ในระยะแรกบริษัทนี้ประกอบธุรกิจด้าน Import Export และได้เริ่มดำเนินงานค่านายหน้าค้ำหุ้นอย่างจริงจังเมื่อปี 2506 และหลังจากปี 2496 ได้มีการจัดตั้งบริษัทขึ้นดำเนินงานในลักษณะนี้เพิ่มขึ้นคือบริษัท สิกวงมิ่ง จำกัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2502 ต่อมาปี 2503 กลุ่มเอกชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศได้จัดตั้งสถาบันการเงินประเภท "บริษัทจัดการลงทุน" (Investment Manager Company) ดำเนินกิจการในลักษณะ "กองทุนรวม" (Mutual Fund) โดยให้ชื่อว่า "กองทุนรวมไทย" (Thai Investment Fund) ต่อมาในเดือนกรกฎาคม 2505 ได้มีนักลงทุนเอกชนกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มอุตสาหกรรมเอกชนได้ร่วมกันจัดตั้งตลาดหุ้นขึ้นเป็นครั้งแรก ในรูปของห้างหุ้นส่วนจำกัด และได้เปลี่ยนเป็นบริษัทจำกัดในปีถัดมา โดยให้ชื่อว่าบริษัทตลาดหุ้นกรุงเทพจำกัด (Bangkok Stock Exchange) เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางซื้อขายแลกเปลี่ยนหุ้น หลังจากนั้นจึงมีบริษัทต่าง ๆ เปิดดำเนินงานเพิ่มขึ้น เช่นบริษัทสยามอเมริกา ชิเคียวริตี้ จำกัด เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2510 และเดือนตุลาคมต่อมา บริษัท แซค แอนด์ อาร์ อินเวสเมนท์ แอนด์ คอนซัลตันท์ จำกัด จึงได้เปิดดำเนินงาน

นับตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งตลาดหุ้นกรุงเทพเป็นต้นมา การซื้อขายหุ้นเป็นไปอย่างไม่กว้างขวางนัก ประชาชนให้ความสนใจน้อยมาก ประกอบกับบริษัทส่วนใหญ่เป็นบริษัทในครอบครัว ผู้ซื้อและผู้ขายจึงมักจะทำการติดต่อซื้อขายกันเอง โดยไม่ผ่านตลาดหุ้นเสียเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นผลให้การซื้อขายหุ้นที่ผ่านตลาดหุ้นไม่คึกคักเท่าที่ควร ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านตลาดหุ้นกรุงเทพ ตั้งแต่ปี 2507 ถึงปี 2516 มีมูลค่าโดยเฉลี่ยไม่เกินปีละ 50 ล้านบาท เท่านั้นทั้งนี้ก็เพราะ

¹ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย , ตลาดหุ้นในประเทศไทย , (กรุงเทพฯ : บริษัท โคนเน็กซ์ จำกัด) , หน้า 5.

ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และรัฐบาลสมัยนั้นก็ยังไม่เห็นความสำคัญ และบทบาทของตลาดหุ้น จึงไม่ได้ให้การสนับสนุนแต่อย่างใด

พ.ศ. 2510 รัฐบาลได้เริ่มเห็นความสำคัญของตลาดหุ้นในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้กำหนดแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับตลาดหุ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) และในการนี้รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงาน ขึ้นมาดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ในปี 2512 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้าง ศาสตราจารย์ซิดนีย์ เอ็ม รอบบินส์ จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในด้านการก่อตั้งตลาดทุนในประเทศกำลังพัฒนามาช่วยศึกษา และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แก่รัฐบาล ซึ่งดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 ส่วนหนึ่งกำหนดเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดทุนโดยเฉพาะในด้านการพัฒนาสถาบันการเงิน และการพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการระดมเงินออมจากภาคเอกชนโดยตรง และในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2522 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดตั้ง "คณะทำงานโครงการพัฒนาตลาดทุน" ขึ้น ศาสตราจารย์ร็อบบินส์ได้ทำการศึกษา และหารือกับบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนราชการ และในส่วนเอกชนเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาตลาดทุน รวบรวมเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาตลาดทุน และเขียนรายงานเรื่อง "A Capital Market in Thailand"² ขึ้นเสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2513 รายงานฉบับนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าข้อบกพร่องของตลาดหุ้นกรุงเทพ เนื่องจากมีปริมาณหลักทรัพย์ที่จะทำการซื้อขายในจำนวนจำกัด การขาดความสนใจที่จะซื้อหลักทรัพย์อย่างจริงจัง ตลอดจนการขาดสถาบันตลาดทุนที่สมบูรณ์ ดังนั้นหากต้องการพัฒนาตลาดทุนในขั้นต้น ทางกรจำเป็นต้องเข้าควบคุมการประกอบธุรกิจเงินทุน และธุรกิจหลักทรัพย์

หลังจากที่ได้มีการทบทวนข้อเสนอต่าง ๆ แฉ่งในปี 2515 รัฐบาลได้ตรากฎหมายให้สถาบันทั้งหลายในตลาดเงินทุน (Financial Market) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงินประเภทธุรกิจเงินทุน และธุรกิจหลักทรัพย์เข้ามาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย-

² Sidney M. Robbins , A Capital Market in Thailand (Bangkok : Suksa Samphan) , P. 12.

ไทย และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 เพื่อจัดให้มีศูนย์กลางสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์เพียงแห่งเดียวในราชอาณาจักร ทำหน้าที่ส่งเสริมการออมทรัพย์ และการระดมเงินทุนในประเทศ ตลอดจนให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น และความคุ้มครองแก่การซื้อขายหลักทรัพย์ให้เป็นระเบียบ มีสภาพคล่องและมีความยุติธรรม

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2525 - 2519)^๓ ยังมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาสถาบันการเงิน และเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางในการวางมาตรการที่เหมาะสม ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้จัดให้มีการประชุมปรึกษากันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม สมาชิกตลาดหุ้นกรุงเทพ ผู้แทนบริษัทค้าหลักทรัพย์ ผู้รับประกันซื้อหลักทรัพย์นายธนาคารพาณิชย์ ผู้แทนจากบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผลจากการประชุมตัวแทนฝ่ายต่าง ๆ เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เห็นวิธีการประมูล และสามารถทราบราคาหลักทรัพย์ได้ตลอดเวลาพร้อมทั้งเสนอให้ภาครัฐบาลมีบทบาทริเริ่ม และให้การสนับสนุนในการปฏิรูปตลาดหุ้นที่มีอยู่แล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้เสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังพิจารณาแต่งตั้ง "คณะกรรมการจัดตั้งตลาดหุ้น" ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้แทนจากตลาดหุ้นกรุงเทพ บริษัทเข้าแมนจำกัด บริษัทสยามอเมริกันชิเคียวริตี้จำกัด บริษัทค้าหลักทรัพย์ และลงทุน จำกัด บริษัทกรุงเทพธนสาร จำกัด และบริษัทบางกอกโนมูระ จำกัด โดยมีเจ้าหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยในขณะทำงานเป็นผู้ประสานงาน และดำเนินการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้น โดยกำหนดรูปแบบการบริหารงานของตลาดหลักทรัพย์เป็น 2 ฝ่าย คือกำหนดให้เอกชนเป็นผู้บริหารและภาครัฐบาลเป็นเพียงผู้ดูแลกำกับให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้เริ่มเปิดทำการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2518 การจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางการซื้อขาย

^๓ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ , แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ , ฉบับที่ 5 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี , 2515) , หน้า 139.

ขายหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ หุ่นสามัญ หุ่นบุริมสิทธิ์ หุ่นกู้ และพันธบัตรรัฐบาล

พ.ศ. 2527 ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลได้ประกาศให้พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยฉบับที่ 2 เพื่อเปิดโอกาสให้บริษัทจดทะเบียน บริษัทรับอนุญาต และบริษัทจำกัดที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของตลาดหลักทรัพย์เพื่อรับหลักทรัพย์เป็นหลัก-ทรัพย์จดทะเบียน หรือหลักทรัพย์รับอนุญาตสามารถออกหุ้นทุน หรือหุ้นกู้เสนอขายแก่ประชาชนทั่วไปเป็นการระดมทุนระยะยาวได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสนอการออม และระดมเงินทุนภายในประเทศ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจ และอุตสาหกรรมภายในประเทศตลอดจนให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น ในที่สุดตลาดหลักทรัพย์ก็ได้เปิดดำเนินการเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

3.2 โครงสร้างตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นนิติบุคคลและเป็นสถาบันที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล (กระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย) ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 ให้ดำเนินการในฐานะของสถาบันที่มีได้มุ่งหวังกำไร

ตลาดหลักทรัพย์มีคณะกรรมการ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนดนโยบาย และควบคุมการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์ ภายในขอบเขตของกฎหมายคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วยกรรมการที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง 4 คน กรรมการที่บริษัทสมาชิกเลือกตั้ง 4 คน และผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง 1 คน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระทรวงการคลัง

ธนาคารแห่งประเทศไทย

คณะที่ปรึกษา

คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์

กรรมการรัฐบาล 4

กรรมการสมาชิก 4

กรรมการและผู้จัดการ 1

บริษัทสมาชิก 35 บริษัท

สมาคมสมาชิก

ตลาดหลักทรัพย์

บริษัทหลักทรัพย์ที่ไม่

ใช่บริษัทสมาชิก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก. หน้าที และวัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมการออมทรัพย์ และระดมเงินทุนระยะยาว ตลาดหลักทรัพย์เป็นแหล่งกลางในการซื้อขายเปลี่ยนความเป็นเจ้าของในหลักทรัพย์ระยะยาว (เช่น หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้ พันธบัตร) ได้โดยสะดวก หรือสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในเวลาต้องการ จึงเป็นการเสริมสร้างสภาพคล่องให้กับหลักทรัพย์ระยะยาวดังกล่าว ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจสำคัญในการที่ทำให้ผู้มีเงินออมเข้ามาลงทุนในหลักทรัพย์ระยะยาวประเภทต่าง ๆ การนำหลักทรัพย์เข้าจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ ทำให้บริษัทสามารถระดมทุนระยะยาวได้ง่ายโดยอาจใช้วิธีชวนประชาชนให้ซื้อหุ้นของบริษัท (Public offering) เช่นเดียวกับบริษัทมหาชน จำกัด ตามพระราชบัญญัติมหาชนแทนที่จะต้องเสนอขายหุ้นแก่ผู้ถือหุ้นเดิมเท่านั้น การระดมทุนดังกล่าวยังสามารถดำเนินการได้โดยสะดวกกว่าบริษัทมหาชนจำกัด เนื่องจากหลักทรัพย์ของบริษัทมีราคาตลาดปรากฏอยู่แล้ว ทำให้สามารถกำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังมีตลาดรองคอยรองรับให้หุ้นมีสภาพคล่องด้วย

2. ช่วยในการปรับโครงสร้างทางการเงินของธุรกิจเอกชน และรัฐวิสาหกิจให้มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt / Equity Ratio) ที่เหมาะสม

หากตลาดเงิน และอัตราดอกเบี้ยมีความผันผวนมากก็จะส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่มี Debt to Equity Ratio สูง ทั้งในแง่ต้นทุนเงินกู้ และภาระดอกเบี้ยที่เปลี่ยนแปลงไปจนยากที่จะบริการ การที่บริษัทสามารถเพิ่มทุนได้เป็นระยะ ๆ ตามการขยายตัวของธุรกิจ ทำให้สัดส่วนหนี้สินต่อส่วนผู้ถือหุ้นอยู่ในระดับที่เหมาะสมลดความเสี่ยงจากความผันผวน ของอัตราดอกเบี้ยและตลาดเงิน ทำให้การดำเนินธุรกิจมีเสถียรภาพยิ่งขึ้น และนอกจากนี้บริษัทยังสามารถออกหุ้นกู้เพื่อระดมเงินมาใช้ในการขยายกิจการของบริษัทได้

3. เป็นแหล่งกลางซื้อขายหลักทรัพย์อย่างมีระเบียบ มีสภาพคล่อง และยุติธรรมตลาดหลักทรัพย์เป็นศูนย์กลางในการซื้อขายหลักทรัพย์ ที่มีระเบียบช่วยให้หลักทรัพย์มีสภาพคล่อง และมีราคาที่เป็นธรรมเนื่องจากราคาตลาดของหลักทรัพย์เป็นไปตามภาวะอุปสงค์ และอุปทานที่เกิดขึ้น

4. สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ ตลาดหลักทรัพย์เปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนในหลักทรัพย์นานาชนิดได้ตามเป้าหมายการลงทุนที่ตนต้องการ โดยตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียน และบริษัทรับอนุญาตเปิดเผยข้อมูลของบริษัท เช่น ฐานะการเงินและผลดำเนินงานตลอดจนนโยบายของฝ่ายบริหารแก่สาธารณชน เพื่อให้ประกอบการตัดสินใจของผู้ลงทุน

5. ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น ตลาดหลักทรัพย์ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นทั้งในด้านราคาที่เป็นธรรม ด้านบริการข้อมูลในการตัดสินใจลงทุน และในด้านอำนวยความสะดวกแก่หลักทรัพย์ นอกจากนี้ผู้ลงทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์ยังมีโอกาสที่จะได้ผลตอบแทนจากการลงทุนทั้งในรูปเงินปันผล กำไรส่วนทุน และสิทธิการจองซื้อหุ้นใหม่ในราคาต่ำซึ่งผลตอบแทนสูงกว่าการออมด้วยวิธีอื่น

6. ช่วยขยายฐานภาษีของรัฐบาล บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะต้องมีระบบบัญชีที่ตีรายงานทางการเงินถูกต้อง และมีมาตรฐาน อันเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้ลงทุนในการที่จะใช้การวิเคราะห์การลงทุน ต่อเจ้าหน้าที่ของบริษัทเพื่อวิเคราะห์ และติดตามฐานะการเงินตลอดจนการดำเนินงานของบริษัทลูกหนี้ เพื่อตัดสินใจในการที่จะให้กู้เพิ่มหรือต่ออายุนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารบริษัท ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลโดยช่วยให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างครบถ้วน

7. เป็นดัชนีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศ ในประเทศที่พัฒนาแล้วตลาดทุนจะมีบทบาทในการระดม และจัดสรรเงินทุนระยะยาวให้แก่ผู้ประกอบการ ธุรกิจอุตสาหกรรมต่าง ๆ สามารถระดมทุนระยะยาวจำนวนมากไปใช้ขยายกิจการให้มีขนาดใหญ่ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากการมี Economic of Scale ทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการพัฒนาสูง มีรายได้ประชาชาติสูง มีการจ้างงานเป็นจำนวนมาก

ข. การดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์

1. เพิ่มอุปสงค์ โดยเพิ่มจำนวนหลักทรัพย์จดทะเบียน และหลักทรัพย์รับอนุญาตให้มากขึ้น เพื่อให้นักลงทุนสามารถเลือกเฟ้นการลงทุนของตนให้หลักทรัพย์ต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย

- เพิ่มหลักทรัพย์ประเภทใหม่ เช่น Warrant และ Convertible Debenture
- สนับสนุนกิจการประเภทใหม่ ๆ ที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการสร้าง และพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ
- พัฒนาการซื้อขายหุ้นนอกตลาดให้มีระเบียบ และมีการเผยแพร่ข้อมูลที่จำเป็นอย่างเพียงพอและทั่วถึง
- พิจารณาโครงสร้างค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายในการเข้าเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนให้เหมาะสม
- หากทางผ่อนคลายมาตรการในการเสียภาษีของบริษัทจดทะเบียน

2. เพิ่มอุปทาน โดยการขยายการลงทุน และเพิ่มจำนวนผู้ลงทุนให้กว้างขวางออกไป ทั้งภายใน และภายนอกประเทศ
 - จัดตั้งสำนักตัวแทนค้าหลักทรัพย์สินของบริษัทสมาชิกในต่างจังหวัด
 - กำหนดอัตราค่านายหน้าให้เหมาะสม
 - สำหรับผู้ลงทุนที่เป็นสถาบัน เช่น กิจการประกันชีวิต กองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้เข้ามาลงทุนให้มากขึ้น
 - แก้ไขปัญหาความไม่สะดวกของผู้ลงทุนต่างประเทศ เช่น วิธีปฏิบัติของ Custodian การส่งเงินเข้าออก การส่งมอบหลักทรัพย์
3. พัฒนาคูณีย์ข้อมูลธุรกิจหลักทรัพย์ เพื่อให้มีข้อมูลครบถ้วน และสามารถเชื่อมโยงกับช่างงานข่าวสารธุรกิจอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
4. พัฒนาคูณีย์รับฝากใบหุ้น และเตรียมพัฒนาไปสู่ Seripless System เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ และเก็บรักษาใบหุ้น การส่งมอบใบหุ้น และการสูญหายของใบหุ้นระหว่างเคลื่อนย้าย
5. พัฒนาระบบการซื้อขายด้วยคอมพิวเตอร์ และเชื่อมโยงกับระบบงานต่อเนื่องอื่น ๆ ของตลาดหลักทรัพย์ เพื่อรองรับปริมาณซื้อขายซึ่งนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
6. พัฒนาและขยายขอบเขตการให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในหลักทรัพย์
 - เผยแพร่ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ให้สม่ำเสมอ และทั่วถึงทางสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ
 - ปรับปรุงเอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ ให้ทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์
 - ปรับปรุงห้องสมุดให้มีเอกสารอย่างเพียงพอ
 - จัดอบรมหัวข้อที่เกี่ยวกับธุรกิจหลักทรัพย์อย่างต่อเนื่อง

ค. องค์ประกอบของตลาดหลักทรัพย์

1. สถานที่ หมายถึง สถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของการประกอบกิจกรรมซื้อหรือขายหลักทรัพย์ซึ่งก็คือห้องค้าหลักทรัพย์นั่นเอง ปัจจุบันห้องค้าหลักทรัพย์ดังกล่าวอยู่ที่ชั้น 3 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เลขที่ 132 อาคารสินธร ถนนวิทญู กรุงเทพมหานคร
2. สินค้า สินค้าที่ได้รับอนุญาตให้ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมี 2 ประเภท คือหลักทรัพย์จดทะเบียน และหลักทรัพย์รับอนุญาตที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้กำหนดไว้ โดยชนิดของหลักทรัพย์จดทะเบียน และหลักทรัพย์รับอนุญาตดังกล่าวนี้ ได้แก่ หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้ พันธบัตรของรัฐบาล และรัฐวิสาหกิจ และหน่วยลงทุนของโครงการจัดการลงทุน

3. ผู้ลงทุน หมายถึง ผู้ที่มีเงินออมที่สนใจจะนำเงินมาลงทุนซื้อและขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ อาจจะเป็นบุคคล หรือนิติบุคคลก็ได้ ซึ่งจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

- นักลงทุน คือ ผู้ซื้อหลักทรัพย์โดยหวังผลตอบแทนระยะยาว คือ เงินปันผล
- นักเก็งกำไร คือ ผู้ซื้อหลักทรัพย์เมื่อราคาลดลง เพื่อเตรียมไว้ขายเมื่อราคาหลักทรัพย์นั้นสูงขึ้น ผลประโยชน์ที่ได้รับคือกำไร ผู้ลงทุนประเภทนี้จะต้องเป็นผู้ติดตามราคาหุ้นอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะได้สามารถคาดคะเนแนวโน้มของราคาหุ้นได้อย่างถูกต้อง

4. บริษัทสมาชิก คือ คนกลางที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการซื้อขายหลักทรัพย์แทนผู้ลงทุน โดยระเบียบและกฎเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์ไม่ยินยอมให้ผู้ลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดด้วยตนเอง แต่จะต้องผ่านบริษัทสมาชิกให้ทำหน้าที่แทน โดยบริษัทสมาชิกคือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ หรือบริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประเภทตัวแทน หรือนายหน้าซื้อหรือขายหลักทรัพย์ได้ ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า "โบรกเกอร์ (Broker)" นั่นเอง

3.3 หน้าที่ทางเศรษฐกิจของตลาดหลักทรัพย์

ตลาดหลักทรัพย์ที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้น ก็เช่นเดียวกับกับตลาดในระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปต่างก็ตรงสินค้าที่จำหน่าย ในตลาดหลักทรัพย์เป็นตราสารที่แสดงถึงการมีส่วนร่วม ความเป็นเจ้าของกิจการที่ระบุในใบหุ้นและไม่เสื่อมคุณภาพ แต่อาจมีการเสื่อมของราคาได้ ดังนั้นตลาดหลักทรัพย์ที่ได้เกิดขึ้นถ้าพิจารณา จากความหมายที่มีอยู่ได้พยายามไว้ก็อาจนำมาสรุปได้ว่าตลาดหลักทรัพย์เป็นสถาบันที่ระดมเงินทุนระยะยาวทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้ประกอบการ ซึ่งเรียกว่าผู้ต้องการกู้และผู้มีเงินทุนจำนวนดังกล่าวซึ่งเรียกว่า ผู้ให้กู้ยืม ได้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ในการนำเงินทุนไปให้ประกอบกิจการทางเศรษฐกิจที่ต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก และเป็นระยะยาวนาน โดยการนำตราสารของคนออกจำหน่าย อันได้แก่ หุ้นทุน หุ้นกู้ พันธบัตร เป็นต้น พร้อมกันนี้ผู้ให้กู้ยืมก็จะได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผล ดอกเบี้ย เป็นต้น ด้วยความหมายของตลาดหลักทรัพย์ดังกล่าว หน้าที่ทางเศรษฐกิจประการแรกของตลาดหลักทรัพย์ ได้แก่

1. เป็นแหล่งระดมเงินทุนระยะยาวให้แก่ธุรกิจ จากแหล่งต่าง ๆ ทั่วประเทศที่เงิน

ทุนเหล่านี้จะจัดกระจายอยู่ ได้แก่ เงินออม ซึ่งเงินออมนี้มีทั้งที่เป็นนิติบุคคล และของประชาชนทั่วไปซึ่งโดยทั่วไปแล้วปรากฏว่าผู้ลงทุนและผู้ออมมีใจคนเดียวกัน การที่มีตลาดหลักทรัพย์ขึ้นก็จะทำหน้าที่ถึงเงินออมเหล่านี้มารวมกันเป็นกอบเป็นกำจำนวนมหาศาล ช่วยให้การลงทุนประกอบการที่ต้องใช้จำนวนมากเป็นไปได้โดยสะดวก เพราะว่าการประกอบการเมื่อมีความต้องการเงินทุนมักจะกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ไม่ก็กู้ยืมจากญาติพี่น้อง หรือต้องการร่วมทุนกับชาวต่างประเทศ ซึ่งการกู้ยืมเหล่านี้ย่อมมีปัญหายุ่งยากแก่การประกอบการ กล่าวคือ การกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์เป็นการกู้ยืมในระยะสั้น เช่น 6 เดือน 1 ปี เป็นต้น ในระยะเวลาดังกล่าวเงินที่กู้มาไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้ลงทุนระยะยาวที่เป็นการผลิต ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาหรือทรัพย์สินถาวร หากแต่เหมาะกับการใช้ในทรัพย์สินหมุนเวียนมากกว่า การกู้ยืมเงินในระยะสั้นเช่นนี้ระยะเวลาเป็นสิ่งสำคัญที่จะบังคับให้ต้องหาเงินมาใช้ชำระหนี้และต้องคอยต่อสัญญาอีกอยู่เสมอ ทำให้เป็นภาระเพิ่มขึ้น แต่การดำเนินงานโดยไม่สมควรอีกทั้งเงินทุนระยะสั้นมักมีต้นทุนของเงินทุนสูงกว่าระยะยาว⁴ นอกจากนี้การกู้ยืมจากญาติพี่น้องเป็นการกู้ยืมโดยตรงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ อาจได้รับการผ่อนผันได้ เช่น ระยะเวลาการผ่อนชำระ ต้นทุนเงินทุนอาจลดลงได้ เป็นต้น แต่อาจต้องเผชิญปัญหาที่ว่าเงินทุนที่ได้รับมีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ลงทุนการลงทุนจะไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ฉะนั้นการมีตลาดหลักทรัพย์จะทำหน้าที่ระดมเงินทุนจากเงินออมที่มีจัดกระจายอยู่มารวมกัน เพื่อสนองความต้องการเงินของการลงทุน ประกอบการในระยะยาว อันช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ขึ้นในทางเศรษฐกิจ

2. ตลาดหลักทรัพย์จะทำหน้าที่ในการเพิ่มปริมาณเงินทุน เพื่อใช้ประโยชน์ด้านการเงินของการประกอบการ (increasing the quantity of funds available to finance industry)⁵ ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าตลาดหลักทรัพย์ทำหน้าที่ระดมทุนที่มีจัดกระจายอยู่เพื่อสนองความต้องการเงินทุนระยะยาวในการลงทุนประกอบการ ซึ่งตามปกติตลาดหลักทรัพย์จะแบ่งออกเป็นตลาดหลักทรัพย์ออกใหม่ และตลาดหลักทรัพย์รอง ตลาดหลักทรัพย์ทั้งสองมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

⁴ กุเบศร์ ภูมิพันธ์ชล. "ปัญหาการพัฒนาตลาดทุนในประเทศไทย", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517), หน้า 18.

⁵ Fiteman, Dice, and Eiteman. The Stock Market, (New York, McGraw - Hill Book Co, 1952), p. 7.

คือ ตลาดหลักทรัพย์รองเป็นที่ตลาดที่ทำการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ได้ผ่านการซื้อขายกันมาแล้วอย่างน้อยก็ 1 ครั้ง การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์รองหากมีความคึกคัก ก็จะมีผลให้การออกหลักทรัพย์ใหม่จำหน่ายให้แก่ผู้ลงทุนและประชาชนเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากตลาดหลักทรัพย์รองเป็นตัวหนุน จากการที่มีความคึกคักในการซื้อขายหลักทรัพย์กันอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพคล่องในการที่จะนำหลักทรัพย์มาขายได้ทันทีเมื่อต้องการ ซึ่งทำให้ตลาดหลักทรัพย์ออกใหม่ทำหน้าที่ได้ดีขึ้น ตลาดหลักทรัพย์ออกใหม่นี้เองที่ระดมเงินทุน แล้วส่งผ่านถึงมือวิสาหกิจ หรือแม้แต่รัฐบาลเองก็ตาม เพื่อนำมาใช้ลงทุนประกอบการหรือนำไปพัฒนาเศรษฐกิจ ดังนั้นการที่ตลาดหลักทรัพย์ทำหน้าที่เพิ่มปริมาณเงินทุนดังกล่าวก็ด้วยวิธีนำหลักทรัพย์ออกใหม่มาจำหน่าย เมื่อได้จำหน่ายหลักทรัพย์ออกใหม่ไปแล้ว เงินทุนได้เหล่านี้จะไหลมาสู่วิสาหกิจในการจัดการด้านการเงินเพื่อแจกจ่ายนำไปใช้ในการดำเนินการ เช่น ซื้อปัจจัยการผลิตมาจัดเตรียมไว้ใช้ไปเพื่อให้ได้มาในทรัพย์สินถาวร หรือทรัพย์สินหมุนเวียน เป็นต้น เงินที่ได้ใช้ไปนั้นจะได้รับการคืนกลับมาถ้าเป็นการได้มาในทรัพย์สินถาวร เงินทุนจะได้คืนมาด้วยการขยายเวลาเก็บค่าเสื่อมราคาออกไปอีกหลายปี แต่ถ้าเป็นทรัพย์สินหมุนเวียน เงินทุนจะได้คืนมาหลังจากที่ได้ขายสินค้าให้แก่ลูกค้าแล้ว เงินทุนนี้จะถูกเตรียมกลับมาลงทุนใหม่อีกที่เพื่อเตรียมสินค้าไว้จำหน่ายต่อไป ฉะนั้นการที่เงินออมของบุคคลได้ถูกนำมาซื้อหลักทรัพย์ออกใหม่เป็นครั้งแรกจะทำให้ปริมาณเงินทุนเพื่อจะได้นำมาจัดการด้านการเงินของวิสาหกิจมีจำนวนมากขึ้นกว่าที่ควรจะเป็น

3. ตลาดหลักทรัพย์ทำหน้าที่เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ลงทุนที่ชอบเสี่ยงนำเงินทุนของตนมาลงทุนในตลาดทุน^๕ จากการที่ได้นำเงินทุนไปลงทุนในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิตขึ้นอันได้แก่การซื้อที่ดินไว้เพื่อการเก็งกำไร ซื้อเพชรหรือทอง เป็นต้น ดังนั้นในการพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ให้มีความก้าวหน้า จุดมุ่งหมายประการหนึ่ง คือให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ว่าการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์นี้ก็ย่อมได้รับผลกำไรไม่ยิ่งหย่อนกว่าการลงทุนในลักษณะดังกล่าวข้างต้นเลย เมื่อเป็นดังนี้ก็ชักนำให้ผู้ลงทุนที่ลงทุนในการซื้อที่ดินไว้เพื่อการเก็งกำไรหรืออื่น ๆ ก็ตามที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิตหันมาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์เป็นจำนวนมากขึ้น

^๕ ภูเบศวร์ ภูมินทร์ชล. "ปัญหาการพัฒนาตลาดทุนในประเทศไทย", หน้า 18.

4. ตลาดหลักทรัพย์ยังเป็นตัวส่งเสริมให้มีการออมเพิ่มมากขึ้นจากเดิม ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเงินสด หรือเงินฝากธนาคาร หากแต่จะเป็นการออมที่อยู่ในรูปของทรัพย์สิน และมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันที เช่นเดียวกับการถือเงินสดไว้ในมืออีกทั้งยังจัดว่าการลงทุน หรือการออมในอดีตที่นิยมซื้อที่ดิน หรือเครื่องประดับที่มีค่าเก็บไว้ ซึ่งมีสภาพคล่องน้อยกว่าและไม่ได้ช่วยส่งเสริมให้เกิดผลผลิตขึ้นแก่ระบบเศรษฐกิจ ด้วยการลงทุนในรูปของทรัพย์สินเช่นนี้ ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนแต่ได้รับผลประโยชน์ที่ดีกว่า จึงอาจเป็นการจูงใจให้คนหันมาออมในลักษณะเช่นนี้เพิ่มขึ้นอีกในอนาคต

5. ตลาดหลักทรัพย์ทำหน้าที่เคลื่อนย้ายทุนโดยตรง กล่าวคือ ตลาดหลักทรัพย์มีความสามารถพร้อม ในการที่ให้การซื้อขาย (Marketability) ให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีราคาที่ยุติธรรม และเสมอภาค เป็นสิ่งที่ช่วยให้มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยทุนไปสู่วิสาหกิจที่มีความต้องการโดยตรง เพราะตราใบที่วิสาหกิจมีความรู้สึกว่าทุนได้ขยายออกไป เราก็สามารถที่จะได้มาด้วยต้นทุนที่ต่ำซึ่งราคาในการซื้อขายหลักทรัพย์ จะช่วยจัดสรรปัจจัยทุนตามที่ปรารถนาระหว่างวิสาหกิจต่าง ๆ ดังนั้นการเคลื่อนย้ายปัจจัยทุนจะถูกกำหนดโดยราคาที่เกิดขึ้น ในตลาดหลักทรัพย์นั่นเอง ราคานี้จะช่วยนำไปสู่ความน่าจะเป็นของวิสาหกิจ ความสามารถของการหากำไร และการขยายตัวของวิสาหกิจเอง การที่เป็นดังนี้ก็เท่ากับว่าตลาดหลักทรัพย์ได้ช่วยกระทำหน้าที่เป็นตัวเร่งของการเคลื่อนย้ายปัจจัยทุนไปสู่วิสาหกิจโดยตรง ซึ่งมีผลในทางเศรษฐกิจอย่างมาก อย่างน้อยก็ช่วยให้วิสาหกิจโดยตรง ซึ่งมีผลในทางเศรษฐกิจอย่างมาก อย่างน้อยก็ช่วยให้วิสาหกิจได้มีการปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น หรือได้มีการพัฒนาต่อไปในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย